

TUSINDVIS AF POLAKKER

Indvandringen af polakker startede i 1892 og stoppede efter 36 år i 1929. I alt tog ca. 3.500 polakker permanent ophold i Danmark.

Den systematiske import af udenlandsk arbejdskraft i slutningen af 1800-tallet blev sat i gang af sukkerroedyrkerne. At dyrke sukkerroer krævede en stor arbejdsstyrke, bl.a. fordi meget af arbejdet foregik manuelt.

En landarbejder kunne passe ca. 2 tønder land. I 1893 dyrkede man omkring Nakskov i alt 4.348 tønder land med roer, og i 1919 var det samlede areal i Danmark opdyrket med roer ca. 76.087 tønder land. Der var altså brug for en massiv tilførsel af arbejdskraft i roesæsonen.

Sukkerfabrikkernes arbejdere

Arbejdsindvandring var ikke et nyt fænomen i Danmark – heller ikke arbejde i roemarkerne. Sukkerroedyrkningen i Danmark tog fart i begyndelsen af 1870'erne, hvor bl.a. De Danske Sukkerfabrikker A/S blev stiftet. I begyndelsen var det svenske piger, der blev importeret til at arbejde i de danske roemarker, men efterhånden som de svenske bønder også dyrkede sukkerroer, var det vanskeligt at få tilstrækkelig med svensk arbejdskraft. Sukkerfabrikkerne besluttede derfor at hente arbejdere i de polske områder, ligesom man i årevis havde gjort i Tyskland.

Registrering af udenlandsk arbejdskraft

I 1875 blev "Lov om tilsynet med fremmede, tilrejsende m.fl." vedtaget. Loven, der fik tilnavnet "Fremmedloven", foreskrev, at alle fremmede, der kom til Danmark for at arbejde skulle registreres hos myndighederne med oplysninger om navn, alder, ind- og udrejsedato samt tjenestested. Enhver arbejder skulle have en opholdsbog med ansættelsesforhold eller penge til otte dages leveomkostninger for at kunne opholde sig lovligt i Danmark.

For sæsonarbejdere blev i 1908 vedtaget "Lov nr. 229 af 21. august 1908 om anvendelse af udenlandsk arbejdskraft", hvor registreringen blev pålagt arbejdsgiveren. Han skulle melde arbejdernes ankomst senest 4 dage efter ankomsten, og arbejdernes antal, deres nationalitet og hjemland foruden deres formand, tidsrummet for arbejdet, arbejdets art og deres bolig skulle registreres. Desuden skulle arbejderne straks efter ankomsten have en kontrakt med arbejdsgiveren.

De mange polakker

I 1893 kom den første større gruppe på 400 polske piger til Lolland-Falster for at arbejde i roemarkerne. Importen af polsk arbejdskraft fortsatte indtil 1929, hvor de sidste roepolakker kom til Danmark.

Antallet af arbejdere varierede fra år til år. Det største antal kom i 1914, hvor 14.452 rejste fra Polen til Danmark. En stor del af arbejderne kom til Lolland og Falster, hvor der pga. jordbundsforholdene blev dyrket mange sukkerroer. Ud af 12.452 roearbejdere i 1914 kom 4.609 til Maribo amt.

Hovedparten af immigranterne var kvinder. I Maribo amt i 1914 var kun 15 % af de polske indvandrere mænd, og efter første verdenskrig blev der kun rekrutteret kvinder til roearbejde.

Andelspolakker

Antallet af ejendomme, der benyttede polske sæsonarbejdere steg gennem begyndelsen af 1900-tallet, sådan at 65,4% af alle danske herregårde i 1911 brugte polsk arbejdskraft. Mindre gårde på under 12 tønder land begyndte også at benytte polakker til markarbejde. I 1907 arbejdede der polakker på 89 mindre gårde. Syv år senere i 1914 var der polakker på 1780 mindre danske gårde.

På Lolland og Falster havde næsten alle herregårde og proprietærgårde polakker, mens 20 % af bondegårdene brugte polsk arbejdskraft. Mange mindre gårde på Lolland-Falster ansatte såkaldte andelspolakker – dvs. polakker, der arbejdede på

skift for flere gårde i løbet af sæsonen. I 1911 arbejdede 963 andelspolakker på den måde på 400 gårde.

Polakkerne der blev

Hovedparten af polakkerne rejste tilbage efter hver sæson, men ca. 3.500 blev i Danmark. Nogle tog mod tilbuddet om helårskontrakter i forbindelse med første verdenskrig, nogle blev dansk gift, og nogle søgte senere dansk statsborgerskab.

Dyrkningen af sukkerroer var arbejdskraftintensiv. Derfor var det nødvendigt at hente arbejdskraft fra udlandet til arbejdet.

Foto: Museum Lolland-Falster.